

OPINIE

Discriminatie laat zich niet bestrijden

Discriminerend gedrag is, bewust en onbewust, veelvuldig aanwezig in de samenleving. Om er grip op te krijgen, is het nodig om de onderliggende mechanismes te begrijpen.

MARIA QUIST

Recentelijk meldde de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme dat forse maatschappelijke aanpassingen nodig zijn om discriminatie te bestrijden. Opnieuw wordt gekozen voor symptoombestrijding en zullen alle goedbedoelde aanpassingen tekortschieten. Discriminatie laat zich niet bestrijden. Wat werkelijk helpt om menselijk gedrag te doorgronden en er 'grip' op te krijgen, is een heroverweging van het huidige mensbeeld en de invloed van onze afkomst onder ogen te zien.

Halverwege de 19de eeuw legden Alfred Wallace en Charles Darwin de basis voor de evolutietheorie, een natuurwetenschappelijke verklaring voor het ontstaan van soorten, inclusief de mens. Deze theorie, gecombineerd met de wetten van Mendel en de moleculaire biologie, is binnen de wetenschappelijke wereld algemeen aanvaard: mensen zijn dieren, behept met de primaire drang om de soort in stand te houden door zich aan te passen aan de omstandigheden, door zich voort te planten en gevaar te pareren, door zich achter een leider te scharen voor een veilig en voedselrijk territorium en waar nodig dit territorium te bevechten.

Dat de mens een diersoort is, wordt, behalve in (dogmatisch) religieuze kringen, algemeen erkend. De consequenties daarvan worden zelden naar de huidige maatschappij doorgetrokken omdat de mens zich over het algemeen binnen zijn denken boven het dier stelt. Voor een goed begrip van de dynamiek binnen een samenleving is het echter noodzakelijk om af te dalen naar de kern van het bestaan, en niet weg te kijken van de invloed van genetisch vastgelegde overlevingsstrategieën.

Het speerpunt van de PVV, die onlangs een hoge stemmenwinst boekte, is beperking van immigratie. Uit een onderzoek van *EenVandaag* bleek dat 80 procent van de Nederlanders het daarmee eens is. De immigratieproblematiek is een lastig gespreksonderwerp omdat je zorgen hierover uitspreken veelal leidt tot beschuldigingen van discriminatie. Niet zonder reden overigens, discriminerend gedrag is, bewust of onbewust, veelvuldig in de samenleving aanwezig.

Een woord kan een eigen leven gaan leiden. Discriminatie, in de letterlijke betekenis 'het maken van onderscheid', was en is een overlevingsstrategie die diep geworteld

'De immigratieproblematiek is een lastig gespreksonderwerp omdat je zorgen hierover uitspreken veelal leidt tot beschuldigingen van discriminatie.'

FOTO: CORNÉ SPARIDAENS

ligt in de menselijke aard, een genetisch vastgelegd wantrouwen voor al wat afwijkt. Om te overleven bleek het noodzakelijk om op je hoede te zijn voor vreemden, zeker wanneer ze in groten getale het eigen territorium betreden. Dit kan levensbedreigend zijn, of als zodanig worden ervaren.

Angst voor het onbekende komt altijd en overal bovendrijven, ook in het huidige Nederland, waar in kort tijdbestek grote groepen buitenlanders, afkomstig uit ruim tweehonderd landen, zijn komen meebewonen. Een groeiend aantal Nederlanders, ook onder degenen die zich aanvankelijk tolerant en gastvrij opstelden, voelt zich ongemakkelijk bij deze constante instroom, waarmee ook conflicterende culturele verschillen het dagelijkse leven binnenkomen.

De kracht van deze instincten wordt volledig onderschat

Het blijkt voor een aantal nieuwkomers lastig te accepteren dat hun oorspronkelijke etnische of religieuze gedragsregels in hiërarchie onder de Nederlandse wet staan. Wanneer er wordt getornd aan de verworven rechten en vrijheden van het gastland, wanneer de grenzen van het absorptievermogen worden overschreden, doet het intuïtieve gevoel van gevaar van zich spreken en voelen mensen zich in het eigen land tekortgedaan en niet meer veilig. Wanneer de afgegeven signalen onjuist worden geïnterpreteerd, schaart de morrende menigte zich

achter een leider die hun angst en woede aanvoelt en hierop inspeelt.

De kracht van deze instincten, waarbij angst als een van de sterkste geldt, wordt volledig onderschat, terwijl ze als een waakhond op de loer liggen.

In de loop der tijden, onder invloed van voortschrijdende verstandelijke vermogens en moraliteit, werd duidelijk dat er alternatieven bestonden voor ongeremd instinctief gedrag. Beheersing bleek veelal lucratiever. Corrigerende mechanismes traden in werking en overlevingsstrategieën werden aangepast. Het strikt tribale wij-zij-denken is door de geïntensiverde wereldwijde contacten overstegen; de gelijkwaardigheid van mensen geproclameerd; vrouwen worden niet meer uitsluitend als 'wijfjes' gezien; zelfbeheersing, empathie en geestkracht dwingen meer respect af dan door testosteron aangedreven machtsvertoon en agressie. Dit alles, tot op zekere hoogte, in grote lijnen en met name in de democratische 'Westerse' wereld.

Als de nood aan de man komt, blijken verstandelijke en morele verworvenheden tekort te schieten. Angst gaat alles te boven.

Alleen een overheid die de uitgezonden noodsignalen in het (wan)gedrag weet te interpreteren, zal in staat zijn om, met inachtneming van onze kostbare democratische rechten, het gevoel van veiligheid en vertrouwen terug te brengen. Begrijpen is zoveel beter en doeltreffender dan bestrijden.

Maria Quist uit Dwingeloo is cultureel antropoloog, was langdurig werkzaam bij diverse natuur(beschermings)organisaties, publicist en auteur van o.a. *Het Mensdier*.